

Vzroki stavke svilnih delavcev v Patersonu

tero mu boss ni hotel pokazati.
(Dalje na 3. strani.)

Podmornica Nautilus na obisku v ledenem morju, kjer pa ni imela sreče, da bi preplula severni tečaj pod ledom. Pokvarjena se je vrnila te dni na Spicberg. Silka kaže ameriško podvodno ladjo, ko se poruša v norveških vodah.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO ZA LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Edinosti drave (levo Chicago) in Kanadi \$2.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cienro \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na in-ternacijo \$0.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.50 per year, Chicago and Cienro \$1.50 per year, foreign countries \$0.50 per year.

Cene glasila po doporabi:—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov in vse, kar ima slika s tem:

PROSVETA

3037-39 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

133

Kdo je strmoglavil delavsko vlado?

Ko je zadnji mesec padla delavska vlada v Angliji, je The London Daily Herald, organ delavske stranke, direktno obtožil ameriške bankirje v Wall Streetu, da so oni diktirali padec.

Kakor poroča Herald, je bilo takole: Valed finančne panike v Nemčiji je prišla angleška državna banka v velike stiske. Francoški upniki so tirjali svoja posojila in angleški finančni oderuhi so naredili naval na državno banko. Druge pomoči ni bilo, kakor da vlada dobi nove kredite in podpre državne finance. Krediti so pa mogli priti le iz Francije in ameriškega Wall Streeta. Governor angleške državne banke je hitro odpotoval "na obisk" Kanade in gredeč je posetil New York, kjer je bila konferenca z bankirji in voditelji federalne rezervne banke. In Anglija je dobila posojilo, toda s pogojem, da mora angleška vlada balansirati svoj proračun s znižanjem državnih izdatkov, predvsem plač javnega uradništva in podpre brezposelnim delavcem. Angleška vlada je bila informirana, da njena donarna podpora brezposelnim daje slab zgled za Ameriko, kjer brezposelni delavci kažejo na Anglijo in zahtevajo enako podporo!

Herald poroča dalje, da sta se dva člana MacDonaldove vlade takoj izreka za te pogoje. Večina je bila proti temu in je zahtevala, da se zadeva predloži delavski stranki in Kongresu strokovnih unij. MacDonald je nekaj časa omahoval sem in tja, končno pa je tudi on pristal na znižanje brezposelnostne podpore "pod pritiskom javnega mnenja od zunaj."

Wallstreetški krogi so formalno zanikali obtožbo Herald, toda posamezniki, ki imajo vpliv v Wall Streetu, so privatno priznali. Kakor je poročal Christian Science Monitor v Bostonu, je neki uradnik mogočnega finančnega zavoda v New Yorku rekel v razgovoru s poročevalcem, da je Heraldovo poročilo v bistvu resnično, samo tolačenje ni pravilno. "Možje, ki posojujejo denar, imajo pravico vprašati, kako bo denar potrošen," je pripomnil dotični uradnik.

Druge priznanje je prišlo v obliki poročila iz Washingtona, ki ga je objavil newyorški list Times in ki se je glasilo, da se je Hooverjeva administracija zelo bala, da bo kongres prihodnjo zimo prisiljen sprejeti sistem denarne podpore brezposelnim, zdaj pa je zadovoljna, ko je ta sistem povzročil krizo v Angliji!

Se hujša obdolžitev je prišla iz Londona, da je predsednik Hoover sam osebno telefonsko MacDonaldu, naj vlada reduira podporo brezposelnim. V Washingtonu seveda odločno zanikajo to, ampak neki bivši minister laboristike vlade, ki se je upri MacDonaldu, vztraja, da je tik pred padcem delavske vlade prišel prekomorski telefon iz Washingtona in MacDonald je govoril na londonski strani; kdo je govoril na drugi strani, on ne ve.

Taka je ta reč. Jasno je, da so državne finance v Angliji prišle v akripcie valed zavojnih manipulacij angleških denarnih mogotcev; jasno je tudi, da MacDonaldova vlada ni mogla preprečiti teh manipulacij, ker je bila majhna vlada in ni imela kontrole nad parlamentom; dalje je jasno, da je vlada iskala kreditov v Wall Streetu; prav tako je jasno, da bankirji v Wall Streetu niso ljubili delavske vlade in ni manj je jasno, da stara garda s Hooverjem vred, ki je na krmilu v Ameriki, sovraži socialno zavarovanje v Angliji.

Ako zvežemo vse te jasnosti v logično celoto, nam je lahko jasno še to, kar je poročal londonski Herald. Edina zagonetka, ki še ni pojasnjena, je, zakaj je MacDonald omahnil v odločilnem momentu in pristal na pomojo ameriških bankirjev, namesto da bi se bil naslonil na svojo stranko in delavske strokovne organizacije. Enkrat bo tudi to pojasnjeno.

Medtem pa podpisemo besedilo kablograma, ki ga je poslal največji ameriški delavski pisatelj Upton Sinclair londonskemu Daily Heraldu:

"Izkreno čestitam delavstvu Anglije na njegovem veličastnem stališču napram svetovni bankirski diktaciji. Vse svoje življenje napovedujemo bankrot kapitalizma. Zdej je tukaj — in žalostno je od onih socialistov, ki skušajo odizeti truplo. Odpravimo slati standard in socializirajmo kredit, kupimo velike industrije s državnimi bondi in zajemamo obstanke, varstvo in mir vsem delavcem, ki delajo z rokami in možgani."

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležke iz raznih krajev

To in ono

Milwaukee, Wis. — Naj reče kdo, kar hoče, Milwaukee je zaostalo, rekel bi, najzgodnjako mesto. Imeli smo tukaj samo mal, neznan polom na banki, pa so glavne uradnike zaprli; v drugih, modernjših mestih so imeli po 50 ali več takih polomov, odgovorni činitelji pa so odpotovali v Florido ali pa v Evropo, da si oddahnejo.

Na Labor day je ameriško delavstvo spet enkrat pokazalo svojo politično nezrelost. Geslo tega dne je bilo pyasod drugod: Pivo in prosperiteta, v Milwaukee pa: Socializem in prosperiteta.

Bog je torej dal priznanje Ameriki, da je pobožna država in da ne gradi zaman tisoče cerkva in nabavlja čimdalje več menihov in samostanov — poslal je namreč povelje na kitajske misionarje, uničiti domove milijonov ljudi, stotisoče akrov rodovitnih polj, potopiti stotisoče svojih otrok s posevnimi očmi in tako ustvariti na spreten način trg za ameriško žito — ker tukaj smo prebogati in imamo vsa preveč, da nam ni bilo mogoče porabiti tega žita. Pa naj kdo reče, da se vera ne izplača.

Prijatelj, ki se je povrnil iz oblika v Nemčiji, mi je pripovedoval: Sorodnik je delal v tovarni po tri dni na teden in zaslužil po 28 mark, potem pa je delo pustil in dobiva sedaj po 39 mark tedenske podpore. — Ko bo minilo leto moratorija, bodo Nemci rekli: Dajte nam toliko in toliko in starih dolgov vam ne plačamo, drugače pa bomo uprizarili boljševiško revolucijo — pa bodo dobili vse kar bodo hoteli. Kapitalisti, to se pravi ameriški, bi radi odpravili Nemčijo, da bi jim bilo potem mogoče začeti s kolektiziranjem, toda ker je država pod kapitalističnim sistemom neozdravljiva, ne bo kolektizacije nikdar, boljševizem pa prav gotovo.

Iz pogovorov in dopisov se razvili, da vlada med tukajšnjim, posebno inozemskim delavstvom veliko zanimanje za izseljevanje v sovjetsko deželo, obenem pa, da se val ti nekako s strahom vprašujejo, kakšno je življenje v tej deželi, ali bi se dalo živeti, koliko se zasluži in glede ljubih udobnosti — seveda.

Mislim, da lahko zadovoljim radovednost takih ljudi, ako navedem nekaj izveščkov iz pisma od prijatelja Nemca, kateri se je izselil iz Amerike v Rusijo pred dobrim letom.

Prijatelj piše med drugim: Vsek me vpraša glede zaslužka, seveda pišejo val računajo na kapitalistične razmere, okolščine in načine življenja. Plača, oziroma mera zaslužka ni tukaj tako velika stvar. Zasluži se dovolj za življenje in še nekaj več, v mnogih slučajih mnogo več, toda razlika je, da so delavci v kapitalistični deželi zanima z vprašanjem svoje plače, svojih prihrankov, obenem za vprašanje samostojnosti — business hoče začeti; da se reši tovarne, za starost mora skrbeti, ker ve, kadar bo star kakih 50 let, ne dobi več denarja, ako ni akrajno trden, poleg tega pa še nadvse marljiv in predvsem — ponik na pes. Tukaj tega ni — nas ne skrbi jutri prav nič. Za starost smo preakrbljeni, tako tudi za slučajne bolezni ali oslabilosti. Bogastva, ki jih proizvajamo, so v resnici naša last in ako eden izmed nas obneme, je še vedno solastnik vsega tega bogastva cele Rusije, od katerega živi, kakor živi delničar-kake družbe od njenega bogastva, akoravno ne proizvaža več!

Ako delavec tukaj štedi, dela to zato, da si bo v primernem času dovolil daljše potovanje ali pa si kupi, kadar pride čas zato, avto, radio, lepo obleko, boljše pohištvo ali kaj drugega kar ga veseli. Nekateri mojih prijateljev izdajo denar za zabave vseh vrst, jaz pa za knjige in poleg tega še štedim za daljše potovanje za časa mojih dvatidesetih plačanih počitnic, ko imam tudi pristo vožnjo povoz, razen v inozemstvu, seveda.

Udobnosti ne potrebujem, da si ravno mi jih ne primanjkuje. Ljudje so različni. Nekateri cenijo nadvse gladke ceste, po katerih drviš s svojimi ali tuji avtomobili. Ljubijo one velike prodajalne, pred katerih izloži mi stojijo s pošeljivimi pogledi, velika gledališča, razkošna in udobna, skratka, vse to velemestno udobnost. Pri meni to ne šteje, ker ljubim pristo naravo nad vse. Ako me pošljejo danes v samotni kraj obdan od gozdov in hribov ali pa na široke ruske stepne polne tajinvenosti, bom bolj zadovoljen kakor sem v velikem mestu, kjer moram poslušati ves ta nemir. Nekateri ljubijo sprehode po krasnih, udobnih mestnih parkih, drugi zopet po divjem gozdu ali pa polju, kjer lahko nemoteno uživajo vse čare naravnih lepot. V svojih prostih urah, po sedemurnem delu in vsaki česti dan cel dan, bežim iz mesta v gozd s prijateljem, ki je enakega mišljenja. Na ramah nosiva puške ali pa trške v rokah in sanjava. Zvečer se vračamo in skupine ruskih delavcev in delavk prepevajo vesele pesmi. Saj nas ne čaka drugi dan težko delo pod ameriškim priganjalskim sistemom po deset ali več ur na dan, ne čakajo nas doma skrb in beda, temveč le zadovoljnost in brezskrbnost.

Ne, nimamo več gladkih betoniranih cest, ne avtomobilov, zato tudi ne prekinjamo eden drugega in se ne ljubimo nad prealjenim prometom. Vse nas še ljubi stari konj in jaz sem še davno pozabil na avtomobil. Bicer pa pride tudi to v par letih in jaz se bojim, da potem ne bomo več tako "po stari maniri" srečni in zadovoljni. Kapitalistična kultura ne prinaša sreče — čimveč je je, tem manj srečno je ljudstvo. Upam, da bo proletarska kultura, kadar bo na vrhuncu, nudila drugačno sliko in življenje.

Hrana je zelo poceni in tudi dovolj je zelo dobre in tečne hrane. Pri nas kuhajo za 10,000 ljudi v eni kuhinji. Vse je moderno in skrajno čisto — ti bi se čudili. Doma se malo kuha, ker je mnogo dražje in tudi vlada ne vidi rada, da bi se trstilo po milijonih kuhinjah. Razumeš — pri vsaki družini se malo potraži in pri milijonih se to zelo pozna. Skupne kuhinje rešijo ženo onega večnega dela doma.

Pri vas bi maraskateri rekli: "To je vendar uničevanje onega 'svetega' domačega ognjišča," pa je baš narobe. Ko žena ni izmučena, ko je ne tarejo skrbi, je dom mnogo bolj srecen in miren. Mar ne? Zenske tukaj delajo akoro vae, toda so srečne in zadovoljne. Dela doma, pere, kuha in v pomiva ter pazi na otroke cele dolge dneve ali pa sedem ur v tovarni ali kje drugje v službi države, odda otroke v otroški dom izvežbanim strežnicam in zdravnikom v oaskro, kjer so ves dan pod dobrim nadzorstvom, na svežem zraku in se obenem pazi na njih vgozjo z vae skrbjo, to je razlika. Ko pride domov, je prosta in sveža ter lahko posveti proste ure otroku, možu ali pa skupnemu razvedrilu cele družine.

Nekateri, ki pridejo iz Amerike, ali katere druge dežele, pošljejo v samotne kraje, da delajo v industrijah. To je za mnoge prav prijetno, za druge, kakor sem opisal poprej, pa zopet težavno in nepriljubeno. Toda za enkrat je tako. Kdor misli priti sem, naj ne pričakuje, da bo poslan v kak Detroit ali v Chicago, ne, tega ni tukaj. V Moskvi ali Stalingradu imaš vse udobnosti, v malih krajih pa jih še ni, posebno ne, kjer se je industrija šele sgrajala. Imajo pa akoro povsod še elektriko, plin, vodovod in lepa, snažna stanovanja — seveda ne še prav povsod — to še le pride.

Glede jezika imam malo neprilik, ker nemški jezik je precej razširjen, posebno pa imam mnogo nemških tovarišev. Za Anglijo je težko, za Slovana pa ni nikakih zaprek, ker se za silo razgovori je prvi dan, jezika pa se nauči v par mesecih še precej dobro.

Obogatiti pa tukaj ni mogoče — ne na račun drugih. Sicer pa ima bogatin tukaj toliko ugleda kakor tat v kapitalistični državi. Le tisti velja, ki dela. Mi delavci smo "vija družba," mi vladamo in mi smo vse! Če pa znaš več kot drugi, pa je to tvoja sreča, ako znaš svoje znanje uporabiti.

Tisti, ki so na lahak način tam obogateli in bi radi tukaj to ponovili, naj le ostanejo kjer so, tukaj ne bodo imeli sreče.

To so glavni izvlečki iz prijateljevega pisma. Komentar ni potreben. Vsebinska pa bo maraskateremu pojasnila o stvarih, katerih še ni razumel.

Spartak.

Organizirajmo se tukaj!

Nanticoke, Pa. — Maraskaj bi se dalo napisati o tem in onem, o dobrih in slabih ljudih, o slabih in dobrih voditeljih v strokovnih, gospodarskih in političnih organizacijah. Zadnje čase smo lahko opazili, da tudi med delavskimi voditelji — in to kot smo opazili ravno v delavski vladi v Angliji, katere vodja je bil MacDonald — ni šlo vse gladko, pa še dolgo ne bo šlo, dokler ne bo kapitalizem po delavstvu premagan.

Ravno tako smo slišali ali čitali ostre kritike proti načelniku socialistične stranke Hillquitu, ker je hotel zagovarjati ruske cariste. Ker se vedno napake dogajajo, posebno v tej denarni deželi, s temi pameten, premišljen delavce ne sme računati. "Sedaj bom pa vae skupaj pustil, saj vidim, da vse skupaj ni nič." To je najbolj zmotno, kajti zapomnimo si, da nič ni in ne bo zmogljivega. Naša delavska dolžnost je, da smo čuječi nad vodstvom.

U.M.W. of A. je 100% kompartinjska unija, kar je žalostno, a resnično. Kdo drugi je zakrivil to kot ravno rudar sam, ker se ni zanimal za drugo kot to, da se je najedel. Seje posecati velični še na misel ni prišlo. Vsa ta nemarnost je družbam predobro znana. Ako pa se kak radikalen brat oglasi, je hitro na črni listini, in kdor je skušal, ta ve, kaj pomeni biti trn v peti pri delodajalcu. Ker imamo korumpirano vodstvo, val lahko mislimo, kaj imamo pričakovati od njega. Torej krivdo si kar moremo pripisati delavci sami sebi, ker se pustimo po lastni zanemarjenosti, da nas izdajo lastni voditelji. To mora napol gluhec in slepec videti in slišati.

Delavci in delavke, vae moč imamo v naših rokah in glavah, pa kaj storimo proti temu gnilemu sistemu? Nič, prav nič! Žalostno, ali resnično. Namesto skupnega sodelovanja se večina premalo zanima za delavske interese in lastno politično organizacijo, katere je delavstvu toliko potrebna kot telesna hrana. Namesto blatenja še tako male skupine socialistov, se rajše pridružite in pomagajte graditi močno socialistično stranko, katere mora po naravnem zakonu priti prej ali slej. Že večkrat sem ponovil, da tudi socialisti niso vsi nedolžni angelji, ali vendar kot stranka s programom in načeli nima opravka s posamezniki. To si zapomnimo. Delavci, delavke, ne dajte se vleči in varati, četudi vas hoče kak slavček potegniti s svojim republikansko-demokratskim manevriranjem. Časi so resni, sploh bi se ne smelo pustiti delavstvo toliko brezbrizno vleči par vodilnim osebami, ki so vedno pri volji pomagati v o d s t v u kapitalističnih strank.

Čas je, da se ljudstvo agane s skupnim nastopom in to v socialistični obliki, kajti zgrubiti nimamo kaj, pridobimo lahko vse. Ali imamo še kaj močanov ali nam so že spuhleti? Vprašajmo se in pomislimo, pa bo nas postalo sram. Navadno vedno slišiš: "kaj pa hočemo, saj vse nič ne pomaga." Tako jadikovanje nikdar ni in ne bo koristilo delavstvu, toliko koristneje je pa za posedujočega, da lože gaji naše delavske pravice.

Zadnje čase se posveča precej pažnje sovjetski Rusiji in njenemu preustroju v današnji delavski vladi. Vsek kolikor toliko misleč delavec mora dati priznanje tej vladi. Kar jaz po svoji pameti nikakor ne odobravam, je to, da napredno delavstvo se preveč zanima za Rusijo, veliko premalo pa se brigamo doma na lastnem domu. Moje mnenje je, da je potrebno najprej pred domačim pragom očistiti. Bratje, koliko nas je, da sploh ne bomo nikdar videli sovjetske Rusije? Ako bi še kakemu poedincu sredstva dopuščala, je vendar kaj malo teh navadnih trpinov, da so v stanu na svoje stroške potovati v Rusijo.

Za nas je najboljša ono zdravilo, da se organiziramo politično, kajti v Ameriki smo nagromadili privatnim sesalcem milijone in milijarde, in od njih moramo zahtevati, da nam dajo pošteno življenje, do katerega smo upravičeni, kajti naše moči in

zdravje smo žrtvovali za ameriški kapital. Skupno v boj z združenimi močmi za odpravo današnjega požeruškega kapitalističnega sistema, pa nam ne bo treba vratov stegovati proti sovjetski Rusiji. Vsi tisti pa, kateri napadate socialni razvoj, bi želeli, da prenehate pljuvati v lastno akledo, pa bili to "slavčki" ali "kanarčki", pa bilo tako ali tako. Plačani ste od delavskih žoljev, zamislite se in postalo vas bo sram. — Henrik Pečarič.

Malo odgovora

Cleveland, O. — Malo odgovora na Louis Bellettovo robo, ki jo je serviral 28. avgusta v Prosveti. Za Belleta mi je znano; da je operni pevec, ali da ima tudi duševnega "dvojnika," pod katerega zmagom neresnice, zavijanj in potikanj lastnih grehov Belle pokorno pokriza svoje ime, to sem še le zdaj izvedel. Naj citiram tole iz prvega stavka Belletovega dopisa: "Oni vedo, da je vse izgubljeno in se ne bo nikdar več nadomestilo, saj pri njih skupini ne." Rad bi vedel, kaj Belle in njegov "dvojnik" s tem mislita? Ali mislita, da nam je dolg čas po njegovih intrigah in njihovih osebnih ambicijah ali kaj? Naj jima bo povedano, da zavoljo tega lahko zapojemo "Te Deum," ker smo se rešili intrigantov. Klečepizaci in "Atifelpucarij" G.O.P. partije tako ali tako ne spadajo med navadne delavce, ki nosijo zavojčke pod pasuho v tovarne, kakor se je Belle izrazil. Ali zapomni naj si, da lahko še pride čas, ko bo tudi on še rad stisnil zavojček ali "lunch-box" pod pasuho in bo šel v tovarno delat, kakor hodi tisti, iz katerega se je on norce bril, ker "sreča se opoteča."

V drugem stavku se glasi: "Ako misli doplniti sebi in svoji skupini polniti blagajno na račun odstople skupine..." V smislu tega stavka stopimo, Belle, nekaj let nazaj, ko je bila uprizarjena opereta "Kovačev študent." Kdo je gledal za svojo blagajno in svojo korist? Ali je takrat Belle nastopil iz ljubezni do petja in zbora, ali iz ljubezni do umetnosti in naroda? Ne! Njemu ni bilo za drugo kakor za njegovo korist, kot se je tudi izkazalo na neki prireditvi clev. federacije S.N.P.A., da on maraskaterkrat napakačo razume. Tako je na tem puščastem svetu. Razkolniki, obudnji, cingelcogelni, bingelbongelni in cicifujji svoje lastne grehe drugim potikajo. Brrrr, bi rekla Mary.

Kar se v tretjem stavku dopisa tiče Ameriške Domovine, naj bo povedano vsem razkolnikom: Ko bi bil urednik A. D. na mestu urednika Enakopravnosti, ne bi svetoval nositi slovenske kulture na sodnijo, kakor je svetoval urednik E. In to je pribito! Ker g. Pirc, če tudi ni v naši stranki, vaeeno ne menja barve vaeke kvatre kakor urednik E., ki je svetoval (kakor se je sam izrazil na sodniji) in pomagal nesti slov. kulturo na sodnijo. In rezultat? Nekaj stotakov delavskega težko prislužnega denarja je šlo brezkoristno sodniji in advokatom v žep. To vam je kultura in ljubezen do bližnjega! Recimo, da ni vaa ta nelepa afera prišla po zaslugi ambicioznih koristolovcev na sodnijo. Tisti denar bi se lahko porabil v boljše namene na eni strani, na primer, naša stranka, ki ne podpira "soup & bread" line," bi porabila tisti denar za pomoč stavkajočim rudarjem in podpornu društvu, katere so darovala za obrambo "Zarje," bi lahko pomagala za assesment svojim brezposelnim članom itd. Kar se pa tiče grupe, ki spada pod okrilje G.O.P., bi pa menda lahko porabila svoj izgubljeni denar za fabriciranje neresnice.

Kar se politike tiče, ki jo Lojzetova tajnica omenja, češ: "Če ne more v naselbin s 35 tisoč prebivalci živeti pevski zbor brez politične navlake, potem pa naj le kar danes neha." Zakaj ni Belle in njegova nepolitično-republikanska operna skupina kar v miru odstopila in formalno svoj lasten operni zbor brez trušča in sodnije? Zato, ker je razkolniški nepolitični duševni vodja skočil od bakijske na slona, zdaj pa se širja s komunisti and what have you. Takrat mu ni bilo za nobeno drugo politiko, le da uniči soc. klub št. 27 in njegov odsek pev. zbor "Zarje." Tako je, Belle, in nič drugače.

Anton Kukovac.

Hormoni in njih pomen v zdravilstvu

Ugledni strokovnjak prof. dr. G. Zuelzer, ki si je pridobil velikih zaslug za raziskavanje najčudovitejših snovi organizma, izločkov žlez, imenovanih hormoni, nas v nekem članku seznanja z delovanjem hormonov.

Že v prastarih časih, piše prof. Zuelzer, je bilo znano, da žrebec in bik ublažita sučud, če jima odstranimo spolno žlezo; tudi ma so postane užitnejše. Indijako, kitajsko in drugo-istočno zdravilstvo pozna že tisočletno zdravilno moč soka naših organov, vendar šele sodobni medicini uspelo, napraviti resne kovite snovi iz žlez, kakor so jetra, vrata, ščitna žleza in jod, ki so jih prej dajali premene. Sodobna medicina je te žleze predmeteljito preučila in je iznašla zamotane stopek, po katerem se dajo izločiti čisti hormoni; ona je jela raziskavati, kako učinkuje ta snov na celotno telo in kako na posamezne organe. Prav v zadnjem desetletju so na področju zdravilstva dosegli lep napredek.

Eden izmed prvih hormonov, ki so ga razbisti za ločenje, je bil hormon ščitne žleze. Če so z njim zdravili kretene, so v vsakem su, ki ga je lahko zdravnik dolečil matematično natančno, izgubili vsi znaki pretenizma: tope svojevratni knaki na koži, motnje v rasti (pr. pritlikavost itd.). Z drugimi besedami: kretenu je ščitna žleza zakrnela, snovi, ki potrebuje telo za svoj normalni razvoj, niso tvorile, zato so nastopile težke motnje, so jih lahko odpravili tako, da so organizmi dali potreben mu hormon.

Ta čarobni vpliv ščitne žleze so preučili na razne načine na živalih in so doznali zelo značilen pojav. Življenjsolovcem je znano, da neke vrste kaplji (axolotli) ostanejo v življenju vodne živali, to se pravi, da ohranijo svoje škrge in repne plavuti, med tem ko drugih vrstah kaplja normalen razvoj in pride v pljuča in namestu hrbtnega okraja se razvijejo noge. Če prvo imenovanega kaplja hranimo s substanco ščitne žleze, se di ta razvija v kopneno žival, izgubi škrge hrbtni okraj ter dobi pljuča in noge. To trdno doganega dejstva znanost še vedno more docela brezhbno in enotno razložiti. Prof. Zuelzer vidi v tem več kot slučajno: krit polizkus s hormonom in meni, da nam prav v tej tajni prehoda vodne živali v kopneno žival priroda dopustila vpogled v čudo stvarjanja, čeprav ne bomo morda vzlic temu niti docela sigurni, ali je prirodni razvoj tudi na to razvojno pot ali ne. Vsekakor pa je bil v svoj živali od vodnih v kopnene eden največji napredek v splošnem razvoju zemeljskih živali.

Ščitna žleza je edin organ, ki vsebuje v notranji spojnini z beljakovino. Znanost je uspelo, da je umetno izdelala jedno-beljakovinsko snov, ki ima na človeka podoben učinek kot hormon ščitne žleze in ki tudi na omni no vrsto kaplja deluje na način, ki smo ga lo prej opisali. In sedaj si zamislimo, da pred mnogimi milijoni let naključje namo da so rastline z jodom, n. pr. haloge, ki imajo mima tega precej beljakovine, ali na haloge razkrajajoče se ribe ležale tam, kjer so plan omenjene vrste kaplj. No, kaplji so se hrani to na jedno-beljakovinsko snovjo, pa so izgubili svoje škrge, razvili so se jim pljuča in ge — in glej, v stvarstvu se je pojavila kopna žival!

To, kar smo navedli, nadaljuje prof. Zuelzer, nas že samo prepričuje o čudovitih lastnostih hormonov in kaže, kakšen napredek prstavlja zdravljenje a to snovjo, če ga primajo z rastlinskimi živilji.

Hormon izpreminja vodno žival v kopno! Dajte individuuj kinin, živo srebrno digitalis; opazili boste nekatere pobiljajo ali kvarljive vplive na posamezne organe, individij kot tak se ne bo izpremenil. Po drugič je to pri vplivu hormonov.

Že pri obravnavanju kretenizma smo deli, da lahko hormon ščitne žleze izpreminjavnoreno osebnost v polnovredno. Pa ni povsem nasproten vpliv, čezmerna učinkovitost hormona ščitne žleze, pričuje, da ima ta žleza velik pomen za človekovo celotno osebnost. To ko nadproizvodnjo ščitne žleze opažamo Basedowio bolezn. Jasno ali vsaj verjetno da ga ni hormona, ki bi urejal čezmerno funkcijo ščitne žleze. Po sedanjem stanju znanosti je zadeva naslednja: čim starejši je človek, čim bolj skrajneva po samezni organizem v svoji notranji moči nazaduje — pravi, ki ga lahko pospešijo tudi bolezni — tem bolj in redkejši morajo biti hormoni. Poglavitni napredek novega zdravljenja a hormoni je tem, da te oslabiljene hormone v človeku domesča s hormoni iz živalskega telesa.

Vsakdo pozna, pravi prof. Zuelzer, da v ženski v nekem času njenega življenja nastanejo hormoni, ki so bili dotlej važnega pomena v njenem splošnem in posebej še spolnem življenju. Nastopajo duševne depresije in drugi pojavi, ki se dajo danes odpraviti z umetno nadomestilom izgubljenih hormonov. V tem pogledu smo baš v zadnjih letih znatno napredovali. Danes lahko naravnost s številnimi določimo količino hormonov, ki je potrebna, se ozdravijo izvestni bolezenski pojavi. Tudi se lahko danes s tem zdravilom bistveno popravi stanje žen v tako zvanem klimakterij, depimiranim ženskam, ki so izgubile vse veselje do življenja, vrne prajanja dobra volja in mladostna energija.

Prof. Zuelzer nadalje navaja nova odkritja, ki so s vzezi z delovanjem organov, od katerih zavisi materialna sreča žene. Znan je daljšek v možganih, imenovan hipofiza, izliva hormon, ki vpliva na delovanje jajčnika.

(Dolje na 2. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

ED VELESEJSKIMI DNEVI V LJUBLJANI

Postava slovenskih mest in le-
visti. — Pošta razstava.
Perna in dramska predstava
prostem. — Premijera pr-
ega slovenskega alpskega
filma. — Otvoritev trimostja
na Ljubljano

Ljubljana, 27. avgusta 1931.

Sobota 29. t. m. se otvori
sejmska prireditve "Ljub-
v v jeseni," ki se vrši vsako
pod različnimi gesli. Letos
pravzaprav ne bo razstava
abljane v jeseni, marveč bo
stava vse Slovenije, njenih
tista v letovišč; to bo prva raz-
stava, ki bo pokazala tujcem pa
Slovenecem, kje vse imamo
v kakešno so naše lepo-
pokrajini Gorenjske in Do-
stava in Stajerske. Razstavo
aranžiralo tujako-prometno
tvo, pomagale bodo rade vo-
uprave naših letovišč, zakaj
razstave ni samo poka-
kake dolgočasne statistike,
več s načrti, fotografijami
prospekti opozarjati na vse
kjer se da "letoviščariti."
bo ta razstava zanimiva in
sna za tujce in domačine, je
napreje gotovo. Zakaj to bo
pone prva smotrena reklama
na tujaki promet. Žal je, da
na razstavo nemogoče pre-
je v inozemstvo, ker bi za-
je bolj. In tistim, ki ne
jejo nikamor, ki ne poznajo
svojih domačih krajev, ker
manjka sredstev, tistim pa
a nazorna razstava razloži-
gografijo Slovenije.

pleg tega dela razstave, ki
tgos najzanimivejši, pa bo na
sejmskem prostoru razstav-
tudi vse drugo blago, kave-
vedno. Pohištvo, poljedelski
rugi stroji, domači produk-
tadi itd.

ovost bo na velesejmi po-
juskop-prometne razstave tu-
zastava pošte, ki bo zavze-
svoj paviljon.

Seveda se velesejem otvori
raja do 9. septembra. V teh
je na programu še mno-
go drugih prireditev, ker so
sejmskim odborom stopili
zo tudi druge kulturne or-
gancije, da s slavnostnimi
i začetkom septembra pri-
o čim več tujcem v Ljub-
a. Tako bomo imeli velik
ert pevskih društev, kon-
orkestror, velike spórtne
e, uprizorili bodo več pred-
v dramskem gledališču itd.
seben dogodek pa bosta
stavi na prostem. Na pro-
je uprizoritev Hofmanns-
vega "Slehnika" na pro-
in sicer pred nunako cer-
te, ur uprizoritev naše ope-
Gorenjski slavček" na tera-
hotela Tivoli.

več bo Ljubljana lahko gle-
dve predstavi na prostem,
a uprizorijo pokloni igral-
a predstavo misterija "Sle-
ika" — ki so ga uprizorili
sko sezono v gledališču —
stavljene oder na stopnišču
ke cerkve, ki s svojo mogo-
fasado zaključuje lepi Kon-
ni trg. Na cesti in trgu pa
postavljeni sedeži za gle-
e. Vsa velika fasada cerkve
razsvetljena z reflektorji,
ričke samo pa bodo razsve-
li reflektorji s sosednih hiš.
el bodo nastopali z leve in
e. Ker bo oder zelo širok —
20 metrov — bo nastopalo
ambelskih prizorih mnogo
oseba kakor pa lani v gle-
u. Vprašanje pa je seveda,
e lepo vreme. Če bo deže-
se bo predstava morala vr-
gledališču.

ero "Gorenjski slavček" pa
uprizorili na terasah hote-
voli, torej sredi Tivolija. O-
predstavi vodi režiser Sest.
maka slavčka pa bo dirigi-
perni ravnatelj Mirko Polič.
peri bo nastopal v vlogi stu-
a Franja naš najboljši teno-
Marij Simenc. Tudi ta pred-
e bo morala v primeru
za vreme igrati v dram-
gledališču, ker operno gle-
de popravljajo.

dramskem gledališču bodo v
velesejskih dneh uprizori-
predstav, opernih in dram-
kakor vsako leto. Prava se-
pa se začne v drami v dru-

gi polovici septembra, v operi pa
mogoče šele s prvim oktobrom
radi popravil.

Da bo s soboto, s otvoritvijo
velesejmi, tudi kino otvoril svo-
jo novo sezono, je skoro jasno.
Njim ni treba nobenih priprav in
lahko začne sezono, kadar jih je
volja. In volja jih je takrat, ko
se nadejajo mnogo obiskovalcev.
Za časa velesejmi pa je dotok
podeželskega prebivalstva pre-
cejšen. In to si želi zvočnih kino-
predstav.

Se ena prireditve bo, ki bo ze-
lo "vidna". V soboto se bo vrši-
la premijera prvega slovenske-
ga alpskega filma z naslovom
"V kraljestvu Zlatoroga." Film
je že nekaj let snemala v naših
planinskih foto-sekciji alpinistič-
nega društva "Skala". Namen
kluba je bil le, izgotoviti film, ki
predstavljal lepoto naših planin.
Klub je tem laže mislil na to, ker
imamo Slovenci mnogo posebno
planinskih fotoamaterjev, ki so
znani po svojih posnetkih tudi
izven naših mej.

Klub Skala sam ima v svoji
sredi nekaj najboljših naših pla-
ninskih fotografor, kakršna sta
n. pr. prof. Ravnik in Egon Pla-
ninšek. Tadvta sta izvršila že
mного zelo lepih posnetkov. In
če bi združili samo te posnetke
raznih fotoamaterjev v film, bi
bilo dovolj za namen, semanti
svet z lepoto naših planin. Ker
pa bi taka revija slik bila ven-
darle nekoliko premalo živa, je
napisal pisatelj Juš Kozak nekaj
libreto, ki ga je operater Rav-
nik kot režiser še nekoliko pre-
delal in — klub je začel s svojim
delom. Delo je bilo zelo otežo-
čeno, ker je klubu manjkalo de-
narnih sredstev za tako drago
stvar. K sreči so v mestni za-
stavljalnici dokaj počeni odkupi-
li že rabljeno filmsko kamero,
zaprlo so za podporo razne o-
blasti, ki so tudi naklonile nekaj
tisočakov, pogosto pa so igralci
in operaterji s svojimi pomočni-
ki posegli sami v svoj žep ter
krili velike stroške. Druge tež-
koče so bile spet v tem, da je e-
den glavnih sodelovalcev-igral-
cev obolel — pobil se je v plani-
nah — ter so morali poslati no-
vega igralca-planinca ter posne-
ti ves že izgotovljeni del filma
znova. Nagajalo je tudi pogosto
vreme. Na marsikateri vrh so
plezali večkrat, preden so ujeli u-
goden čas glede razsvetljave in
jasnosti.

Po dolgem in napornem trudu,
z velikim potrpljenjem in žrtvo-
vanjem je film bil letos gotov in
zdaj v soboto bo njegova premi-
jera. Ena kopija filma bo kro-
žila po jugoslovanskih kinih,
druga pa pojde v svet, da izpriča
naš obstoj in lepoto naših kra-
jev.

Se dve stvari bosta v teh sla-
vnostnih dneh izvršeni. Otvorili
bodo novo trimostje čez Ljublja-
nico in odkrili bodo pred magi-
stratom na tistem tesnem pro-
storu spomenik kralju Petru. Tri-
mostje in spomenik — oboje je
še v delu in težko da bo trimostje
popolnoma gotovo do slavnostnih
dni. Treba bo premešati še do-
kaj betona, da bo trimostje zgra-
jeno. Desni novi mostič je sicer
v glavnem gotov, ni pa še gotov
na levi.

Grad bo seveda vse te dni sve-
čano razsvetljen, prav tako pa
bodo s številnimi žarnicami raz-
svetljene mnoge ulice.

Desetletnica največjega zdravil-
lišča za tuberkulozne. Sanatorij
na Golniku

Ljubljana, koncem avgusta.
Na Golniku pod Karavankami
ima naša država največji sana-
torij za tuberkulozne. Ta zavod
slavi letos desetletnico svojega
obstoja. Sicer je bil zavod prav
za prav ustanovljen kmalu po
svetovni vojni, že leta 1919 so se
vselili bolniki v stari grad, ven-
dar je bilo to še povsem v maj-
hnem obsegu. Šele z adaptacijo
starega poslopja je bil ustanov-
ljen prvi zavod za bolnike na
pljučih. To je bilo leta 1921. In
zato slavi zavod svojo desetlet-
nico letos.

Sprva je bilo zdravilišče zamil-
jeno kot zatočišče vojnih inva-
lidov, ki so prišli iz vojne s tu-
berkulozo v sebi. Toda ko so
zgradili na Golniku veliko novo
poslopje po načrtih arhitekta
Zurnika, je postalo to centralno
zdravilišče tuberkuloznih v Slo-

veniji, ačasoma tudi zdravilišče
za vse tuberkulozne iz vse drže-
ve. Od povsod so začeli prihajati
sem, tako radi izbornih zdravni-
kov in radi izbornega naravnega
zdravnika — dobrega, zdravega
zraka goiških gozdov. Avgusta
1925 si je zagotovil nekaj sob
že Okrožni urad za zavarovanje
delavcev za svoje bolnike. Radi
tega dotoka bolnikov je bilo da-
no zavodu tudi, da se je širil in
izpopolnjeval, kajti zavod ni pre-
jemal nikakih podpor z nobene
strani.

Zdravilišče se je širilo: prizi-
dali so še nekaj poslopij, uredi-
li operacijske sobe, lekarno, he-
lioterapijo itd., glavnemu po-
sloppju so prizidali ležalno tera-
so, kjer ležijo bolniki, da vdih-
vajo gozdni zrak — skratka —
zavod je raste iz leta v leto in
postal znan po vsej državi. Šte-
vilni so gostje tudi iz najbolj
južnih krajev, vanj se zatekajo
bolniki iz delavskih vrst in me-
ščanskih, vanj se zatekajo pri-
vatniki in vanj pošiljajo bolnike
razne bolniške blaginje. Mnogi
so tamkaj spet okrepili svoje ži-
vljenje, ki je bilo že skoro na e-
ni sami niti, mnogi so odhajali
tja neboljani in beženi, pa so se
vračali ozdravljeni. Gorski
zrak sredi gozdov pod Karavan-
kami dela čudeže.

S svojimi 210 posteljami je za-
vod največji te vrste v državi.
Dočim je bilo leta 1924 komaj
126 bolnikov, jih je bilo na pr. l.
1929 611. Po poklicu je bilo na
pr. lani 68 odst. bolnikov iz in-
teligenčnih poklicev, 32 odst. pa
iz delavskih poklicev.

DROBNE VESTI

Chicago in naši dojenčki. —
Med našimi dojenčki in Chica-
gom utegnejo nastati vezi, v ko-
likor že niso. V Chicagu se je na-
mreč izučila in diplomirala na
mestnem zavodu za nego dojenč-
kov gospa Hočvar-Megličeva, ki
ima zdaj v Ljubljani modno tr-
govino ter je te dni predložila
Državni upravi za zaščito indu-
strijske svojine v Beogradu svo-
je modele za higijsko opremo
dojenčka. Modeli bodo patenti-
rani.

Razstava slikaric. — Za čas
velesejmi in do 21. sept. bo v
Jakopičevem paviljonu v Tivoli-
u razstava, ki se je udeležilo si-
karice vse države. Razstavile bo-
do svoja dela slovenske, arbake
in hrvatske umetnice. Od Slo-
venk bodo na razstavi zastopane
Henrika in Avgusta Santiova,
Anica Zupančeva, Mira Preglje-
va, ki so že večkrat aodelovale
na raznih razstavah. Prvica pa bo
razstavila Elda Piščančeva, ki
je študirala slikarstvo v Firenzi
in Rimu. Povabljena je tudi Ma-
ra Kraljeva (čehska muzika Je-
raja in žena slikarja in kiparja
Toneta Kralja), ki je postala
znana zlasti po svojih slikah na
svili. Z nekolikimi slikami ver-
skih motivov se je udeležila tu-
di mednarodne razstave v Am-
sterdamu. Prirediteljece pa bodo
razstavile tudi slike pokojne slo-
venske umetnice Ivanke Kubič-
eve. Od Hrvatice in Srbkinj bodo
razstavile svoja dela sama zna-
na imena.

Lloyd Pickrell, razsednik v
oljnenem distriktu v Kansasu, se
je pridružil zadnji kampanji v
Oklahoma in Texasu za podraži-
tev olja pa je zapri kansaske
vrečke.

Otroška paraliza

Veliko je sedaj govora o nale-
zljivi bolezni, ki jo nazivamo o-
troško paralizjo (infantile para-
lysis). Znanstveno ime je akut-
na piomyelitisa. Ta bolezen pro-
vzročuje otrplost ene ali več
skupin mišic.

Skoraj vsi znanstveniki so
mnenja, da povzročitelj te nale-
zljive bolezni je nekak precejšnji
strup, t. j. klica, ki je premaj-
hna, da bi se mogla videti z mi-
kroskopom. Klica prodira v telo
skoz usta ali nos, si pridobi
vstop v krvni tok in povzroča
vnetje v hrbtni ali možganih
ali v obeh. Ako je vnetje lahko
in kmalu mine, ne nastanejo ni-
kake zle posledice, ali ako je ve-
čje in bolj dolgotrajno, nekatere
živčne stanice v hrbtni ali mož-
ganih trpijo take poškodbe, da mišice,
ki jih ovladuje dotičen živec, o-
slabijo ali popolnoma otrpnejo.

Največ slučajev te bolezni je
pri otrokih pod starostjo 10 let.
65 odst. vseh slučajev je pri o-
trokih v starosti od manj kot
pet let in 90 odst. slučajev pri o-
trokih pod desetletjem. Ali znan-
o so slučajji v vsaki starosti.

Prvi znaki otroške paralize so
slični onim drugih nalezljivih
bolezni. Otroku nenkrat postane
nemiren in zaspan. Ima mrzlico
in je zdražljiv. Utegne enkrat
ali dvakrat izmetati in pritožiti
se, da ga glava ali hrbet boli ali
da ima bolečine v vratu. To sta-
nje traja tri ali štiri dni, ko se
pojavi otrplost. Najbolj značil-
en znak otroške paralize je bole-
č, otrpel vrat in hrbet in bole-
čine v hrčju, ramah in nogah.
Drugi simptomi utegnejo biti le
znak navadne bolezni. Otrplost
vratu in hrbtnjače pa nazna-
njajo, da gre za resno stvar, zla-
sti ako jih otrok ne more prigi-
bati naprej.

Ako se ti znaki pojavijo, je
treba takoj poklicati zdravnika
in odstraniti ostale od bolnika.
Ako zdravnik spozna, da gre za
otroško paralizjo, uredi potrebno
za injekcijo serumu.

Problem otroške paralize je
troji: preprečiti napad bolezni,
v kolikor je to mogoče, zdravlje-
nje prvotne mrzlice, predno
nastane paraliza, in kasneje
pravilno oskrbovanje bolnika.

Ker se klica otroške paralize
prenaša od ust in nosu drugih
bolnikov, je naravno, da v ča-
sih take epidemije je najboljša
izogibača dožitka z drugimi
ljudmi, zlasti tam, kjer jih je
več. Oče, ki se vozi v natrpanih
vlakih, utegne prenašati bolezen
svojim otrokom. Naj se v tak-
em času izogibajo preozki doti-
ki s svojimi otroki in vpoštevaj-
jo običajna pravila higijene. Tre-
ba je preprečevati shajanje več
otrok. Ni treba poljubljati otrok
v takem času in sploh pariti, da
so otroci v dobrem fizičnem stan-
ju.

Ko je otrok bolan, mnogo star-
šev ne pokliče zdravnika, razun
ako simptomi postanejo prav iz-
Vedno je nevarno zavičevati,
zlasti pa, ako gre za otroško pa-
ralizjo. Serum, ki je do sedaj e-
dini lek, ne pomaga, ko se poja-
vijo simptomi paralize.

Jako važno je pravilno zdravlje-
nje bolnika, ko je nastala pa-
raliza. Nič ni treba storiti glede
manjših otrplosti udov brez na-
sveta zdravnika. Kajti gre za to,
dali otrok ne ostane invalid za
vse življenje. — Fli.

Hormoni in njih pomen v zdravilstvu

(Nadaljevanje s 2. strani.)

S hormonskim zdravljenjem
hipofize se dudo v izvestnih pri-
merih odpraviti neke motnje, ki
povzročajo neplodovitost in ki
se kažejo tudi v težkih splošnih
motnjah.

Dalje lahko danes zdravnik
takoj doženejo nosečnost žene;
splošne namreč povzroča, da se
iz hipofize na veliko izločajo
hormoni jajčnika, ki s seboj pri-
dejo iz telesa. Toda s tem od-
kritjem se ne smemo preveč
ponašati. Iz nekega egiptskega
viru izvemo, da so zdravniki že
pred 5000 leti po seči dotične
ženske presojali, ali je noseča
ali ne.

Poseben pomen ima zdravlje-
nje s hormoni za sladkorno bo-
lezen. Insulin je s enim udar-
cem odstranil dotlej nedotakli-
ve simptome te bolezni. Insulin
izdelujejo iz trebušne žleze. Pre-
den so našli način prirejanja te-
ga hormonskega preparata, so
bili manj kot 20 let stari sla-
dkornobolni ljudje neizproso

izgubljeni. Danes vidimo celo
vrsto sladkornobolnih otrok, ki
jim trlikrat na dan vbrizgavajo
insulin in ki odrasčajo v povsem
zdrave, za delo sposobne ljudi.
Hormonalno delovanje trebušne
žleze se z rednim vbrizgava-
njem insulina popolnoma nado-
mesti. Uspehi tega preparata
pri odraslih so splošno znani.

Novejšega datuma in zato še
v diskuziji je odkritje prof.
Zuelzerja, namreč iz jeter nati-
renji srčni hormon "luteonin".
Srčni hormon podžiga delovanje
srca; njegovega dražila, t. j. po-
večanega hormonskega dotoka
ne potrebuje samo bolno srce ali
srce ostarelega človeka, marveč
celo zdravo srce tedaj, če mu
izvestni napori (n. pr. spórtni
trening) nalagajo nenavadno
težko delo.

Prvi hormon, ki so ga mogli
prirediti za zdravilo in kmalu na
to tudi umetno izdelovati, je v
približnih izdelovani adrenalini.
Če živali odstranimo približni,
odtegnemo telesu adrenalin; po-
sledica je, da naglo padeta krvni
tlak in sladkorna vsebina krvi.
To kaže, kako usodnega pomena
je adrenalin za telo. Vendar se
nadeje, ki so jih polagali v ta
hormonski preparat, niso izpol-
nile v polni meri. Uporaba um-
etnega adrenalina v glavnem
vpliva na splošno stanje, njegov
vpliv na posamezne organe pa je
moči doseči takisto z rastlinskimi
drogami.

Vse to pa nam jasno priča, da
celotna človeška osebnost zavisi
od prevelike ali premale vsebine
izvestnih hormonov; komaj par
miligramov več ali manj hormo-
na, pa je ves človek že dočela
izpremenjen. Raziskavanje hor-
monov ima namen, da prouči do-
dna njih blavio in jih porabi za
zdravljenje motenj, ki nastajajo
v žlezah in katerih posledice u-
tegnejo biti tolikanj usodne.
Človek, ki ima popolno mladost-
no silo, kaže, da njegovo telo
producira zadostno količino vseh
telesu potrebnih in polnovred-
nih hormonov. Znanostni ko ne-
mara že v doglednem času uspe-
lo, da bo opešanje žlez in mot-
nje, ki nastajajo zaradi neda-
stajanja hormonov bodisi zaradi
bolezni bodisi zaradi starosti,
nadomestila z umetnimi hor-
moni, kar bo človeka rešilo mnogih
nadlog in mu olajšalo starost
do one ure, ki se ji noben smrtni-
nik ne more izogniti. — Zia.

RAZNE VESTI

VZROKI STAVKE SVILNIH DELAVCEV V PATERSONU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Priganjstvo pri delu je ved-
no hušje. Do l. 1924 so tkalci
obratovali dve statvi, potem štiri,
sedaj jim silijo šest strojev.
Barvarji producirajo skoraj
dvakrat toliko kot so pred par
leti. Pričeli so uvajati tudi nov
stroj za barvanje, s katerim en
delavec producira za pet delav-
cev. Delati pa mora veliko hu-
je in je delo bolj utrudljivo kot
prej. Delavci na nočnem štihu
"stimulirajo" k večji produkciji
tudi s tem, da obesažo na stroje
in stene rekord produkcije za
dnevne štite. Varnostnih na-
prav pri strojih ni ali so pa po-
manjkljive.

Proti tem razmeram so rebe-
lirali svilni delavci v Paterso-
nu. Stavka gre že proti koncu
druga meseca. Delavci so so-
lidarni, dasi vodita štrajk dve
uniji — unija svilnih delavcev,
v kateri sta se nekaj dni pred
stavko združili dve uniji, in ko-
munistična. Policija nastopa
proti stavkarjem brutalno in
je bilo aretiranih že večje šte-
vilo delavcev in simpatizirjev,
med njimi Norman Thomas,
Muste in nekateri drugi promi-
nentni agitatorji.

Farmarji kurijo s pšenico
St. Paul, Minn. — Glasilo
Farmers Union Terminal Asso-
ciation, da farmarji v obeh Dako-
tah in Montani rabijo pšenico
za kurivo in za krmo živini, ker
je ne morejo spraviti v denar.

Kadar barometer pada ...
— Ivan, ali si pogledal danes
barometer?
— Sem, gospod!
— Ali je padel?
— Da.
— Za koliko stopinj?
— Za dve nadstopnji. Padel mi
je iz rok s balkona na ulico.

RAZNE ZANIMIVOSTI

V jekleni krogli na morskno dno
Ponovno je bilo že poročano
o drznih poskusih dveh ameri-
skih učenjakov, Williama Beebea
in Otisa Bartonu, ki sta se v je-
kleni krogli spuščala v globino
morja. Pri zadnjem poskusu sta
dosegla globino 500 m. kar ni do
danes uspelo še nobenemu žive-
mu človeku, stratosferni poet
prof. Piccarda pa ju je spodbudil,
da hočeta pogledati še globlje v
skrivnosti morskega dna. Z no-
vo kroglo, ki jo ta čas izdelujejo
pod njunim vodstvom bosta po-
skusila prodreti v globino 700 do
800 m.

To tvegano podjetje je name-
njeno povsem znanstvenemu ra-
ziskovanju in sicer z oceanogra-
fskega kakor biološkega vidika.
Tako hočeta dognati skriv-
nost nastanka morskih tokov, o
katerih smo danes poučeni le po-
vrhu. Če bi jima uspel natanč-
nejši odgovor na to vprašanje, bi
imela vremenoslovje in pomor-
ska plovidba od tega ogromno ko-
rist.

Se zanimivejšo nalogo jima
nudi proučevanje živalskega in
rastlinskega sveta v globokem
morju, ki sta nam v mnogem pra-
vi uganki. Tako nam je le malo
znaneza o problemu svetilkačih
se rib. Še pred nedavnim so me-
nili, da izvira slabotno svetilka-
nje, ki prodira včasih skozi va-
love, od nekakšnih kozmičnih
žarkov. Šele v novem času so
odkrili potem takovane fosfo-
rescirajoče ribe, od katerih tisto
svetilkanje izvira, o šilviljenju
teh rib nam ni skoraj nič znane-
ga.

Kar se tiče aparata, s katerim
se bosta ameriška učenjaka po-
topila v globino, poročajo, da so
njegove stene iz posebno trdega
jekla, v steno pa bodo vdelana
tri okrogla okna iz izredno de-
belega stekla. Na zunanji strani
krogle bodo pritrjeni razni in-
strumenti za različne meritve a
za razsvetljavo morskega dna
bo rabil ogromen projekcijski a-
parat, ob katerega luči bosta ra-
ziskovalca akusala fotografirati
podmorsko krajino in šilviljenje.
Kroglo bo preplajala na določeno
mesto posebna ladja, ki bo med
raziskovalnim delom vsa čas v
telefonski zvezi z obema znan-
stvenikoma.

Snovi, ki povzročajo raka

Prof. dr. Ernst Frankel je iz-
ločil iz sločestih otekin neke ke-
mične snovi, ki povzročajo po in-
jekcijah podobne oteklina v
zdravem organizmu. Svoje po-
kuse je vršil z živalimi in so važ-
ni predvsem zaradi tega, ker do-
kazujejo, da niso bakterije kri-
ve te bolezni, kakor so menili
mnogi raziskovalci, in istotako
ne na raku bolne stanice same.
Pojasneno pa je obenem, zakaj
se more bolezen prenašati na
zdrav organizem, če mu vcepi-
mo krvi, serumu, vrančne snovi
itd. iz obolelega organizma.
Franklovi eksperimenti bodo i-
meli najbrž to dobro posledico,
da bo mogoče najti primerne
snovi, ki bodo paralizirale učinek
strupenih snovi raka in napra-
vile strahovladi te bolezni ko-
ne.

Takšno je nagri v kletko

Policija je te dni morala pre-
skati hišo nekakega kmeta v vasi
Atripoldu pri Neapolu. Pri pre-
iskavi so na našletki v neki tem-
ni izbi na kletko iz lesa, ki je
bila le poldrug meter dolga in
1 meter visoka, v kletki pa je
bila zaprta stara žena, obleče-
na v raztrgane cunjce. Dognali so,
da je ta ženska 73letna kmetova
tlačka, ki jo je držal kmet v za-
poru že nad mesec dni in ji dal
ves čas le vodo in otrobe za hra-
no. Staro, ki je prišla že ob svo-
jo svojo moč, so prepeljali v bolni-
šnico, kjer je mogla še povedati,
da jo je zaprl njen zet na prigo-
varjanje lastne hčere, ker jima
ni hotela dati prepišati nekakega
malega posestva, ki je bilo še
njena last.

Plinske vojne v starih časih

Švedski raziskovalec Eriand
Nordenskiöld je v neki razpravi
dokazal, da vporaba strupenih
plinov v vojne svrhe ni pri-
dobitev najnovejše dobe, marveč
že staro, preizkušeno orožje, ki
ima dokaj pestro zgodovino.

Indijanci v južni Ameriki so
se posluževali v obrambo proti
evropskim zavojevalecem v 16.
stoletju ostrega dima. V bo-
ni črti so postavili velike ponve

žarečega oglja, na katerem so
ob ugodnem vetru sipali drobno
zmet-poper. Razvijajoče se pa-
re, ki so prav bogate kapsicina,
so tako napadle sopila in služni-
ce sovražnikov, da vsaj pol ure
niso bili sposobni za napad. V
teh plinskih vojnah so ljudje
nosili še neke vrste primitivne
plinske maske. Portugalec so
namreč kaj kmalu odkrili, da so
da neoprijetni učinek poproga
plina paralizirati z jesirom in
si poslej privezovali pred usta
in nosove v jesihi namočene ru-
te.

Nemci se boje otrok

V nekem znamenitem nemš-
kem listu piše Ernest Hahn:
"V Nemčiji ne moremo več go-
voriti o zakonih z dvema ali le z
enim otrokom, ampak skoraj bo-
mo govorili le še o zakonih brez
otrok. Statistika namreč kaže
sledenče:

Zakonov brez otrok je 40 od-
stotkov,
zakonov z enim otrokom je 13
odstotkov,
zakonov z 2 otroci je 20 od-
stotkov,
zakonov z 3 otroci je 12 od-
stotkov,
zakonov z več otroci je 15 od-
stotkov.

Te številke so povprečne šte-
vilke, ki veljajo za celo Nemčijo;
v Berlinu n. pr. pa je zakonov
brez otrok 53 odstotkov.

Nov izum za dviganje potoplje- nih podmornic

Švedski inženir Ragnar
Blomquist je izumil pripravo za
dviganje potopljenih podmornic.
Na modelu jo je preizkusil do
globine 70 m dobrim uspehom
in švedska vlada, ki se še dolgo
zanima za slični izum, jo je od-
kupila.

Priprava sestoji iz mnogih
majhnih, zložitljivih pontonov, ki
se vdelajo v trup ladje. Napolni-
vo se je iz notranjosti ladje z zra-
kom in povečajo pri tem pro-
stornino podmornice v takšni
meri, da mora ta splavati na po

Tone Čufar:

TRAGEDIJA V KLETI

"Vzle temu bomo še ostali. Hvaležen bodi, če pravkar zahtevano ceno komu ne zaupam. Po Anici si stegoval roko. Zadosti si nesramen. In smešen vrhu vsega."

"Niti besede več! Potepuhom in tatovom ne bom tarča zasmehovanja. Sedaj še ne!"

"Nisem tat ne potepuh."

"Vinko, nikar se ne prepričaj."

Anica je pomirjevalno zaprosila in odšla v stanovanje.

Vinko je pa vztrajal ob razpaljenem gospodarju.

"Bodi kar hočeš, le pred očmi se mi nič več ne znajdi. To naj bo tvoja prva skrb."

"Pred to skrbjo še ne trepetam. Ne jemlje mi židane volje. In najmanj mi ne krađe veselja nad tem, da sem te zmotil. Marini povem, razpraska te za vso neumnost."

"Tudi Marino poženem."

"Sam se poprej obesiš, potem boš to napravil. Čudim se, da si namerjal prav tik nje ujeti skromno ptičko in ji vrat zaviti. Saj ni grdo, temveč otročje."

"Ko ti pokažem moško pest, bo vsa oholost pri kraju. Gospodarja boš spoznal in si ga zapomnil."

Florijan je samo še to dejal, ko je odhajal. Vinko se je privoščil zadnjo besedo.

Potem, ko gospodarja še ni bilo, je prišla Anica.

"Ga ni? Je vendar šel?"

"Da, draga Anica. Sama sva spet, sama, kot v daljnjih dneh."

"Nemogoče, se mi zdi, a je le res. Po tolikem brezupju si zopet tu?"

"Igral sem in dobil. Sreča se mi je smejala in bila z mano."

"Igra še ni dolgrana; glej, da sreča hrbta ne pokaže. Gospodarjeva napoved ni zabavna, čeprav si jo sprejel z nasmehom."

Nič prav veselo Anico je Vinko hotel na vsak način ogreti.

"Ne boj se hudega. Prihajam, da te iz ječe rešim. Z menoj pojdeš, daš mučenstvu slovo in zaživiš novo življenje. — — — Spremljal naju bo pa najin mali..."

"Ti veš?"

"Vem, Anica. — — — Pravkar si bila pri njemu; kako mu je?"

"Zbujen je bil, a zopet spi."

Prav tiho sta hotela v sobo, a je po stopnicah prišla Marina.

"Znebili smo se ga, kako je to prijetno."

Marina je žarela v iskrenem veselju.

"Na tvoj poziv sem se baš pravi hip pojavil," jo je pohvalil Vinko.

"Tebi ugaša, če ga ni, Marina," je nagajivo spravevala Anica.

"Seveda. Ti domnevaš, da se odtuji, da me preze in mi udobje odpove. Oh, tega ne stori nikdar, prav nikdar ne. Florijana se še brzda. Še ukani se ga z malim trudom."

Vinko se je z veliko resnostjo zazrl v Marinine oči.

"Marina, boš znala vekomaj molčati? Ti lahko zrušiš, kar sem zidal."

"Le nič skrbi. Molčala bom in se sploh brigala, da se kaj slabega ne pripeti."

Anica je naivno prisostvovala pogovoru, ki ji je bil tuji.

"Kaj mora biti skrito? Povejta?"

"Stopnice so, po katerih greš iz ječe. Zatajiti ne smem, zaupam težko."

V Anici je nekaj zaplamenelo.

"Vinko, ničesar skrivnega ne maram. Predvsem sedaj, ko nove dneve kažeš."

"Ne boj se, ni prehuda reč," je pomirjevala Marina.

"Vedeti hočem."

"Mogoče razsodiš, da sem ravnal krivično, morebiti mi pa oprostiti radi razmer storjeno dejanje." Vdano je Vinko pojasnjeval. "Tat sem prav za prav. Gospodarjev denar sem jaz ugrabil, jaz ga imam, a je tibi namenjen."

"Vinko, na Davorina pomisli!"

Roteče je kriknila, Marina je pa dobrovoljno posegla v pogovor.

"Njemu sem pa jaz pomagala k pokori. Moje pričevanje ga je zašilo. Hvaležna bodi, da smo te rešili njegovih grdih rok."

"Ti si veš težje? Saj ne gre za tvoj prid."

"Za vajino srečo gre, vama sem pomagala. Trepala sta, hudo mi je bilo in sem hotela dobro."

Vinko je bil zadovoljen z Marino.

"Vrata si nama odprla. Zaslužila si moje dejanje in priskočila v oporo. — — — Anica, zdaj veš; odloči se, da greva."

Ona je oklevala.

"Gospodar trpi škodo in Davorinu se krivica dela."

"Na Florijana se še jaz nisem ozirala, jaz, njegova Marina. Tudi Davorin naj te ne muči."

Anica se je komaj še čutila. Razodetje je bilo pretežno, pregrozno za njeno skromnost. Vinkovemu objemu se je brez odpora prepustila. Izkazal ji je nežno ljubeznivost.

"Anica, če je on smel tebe k sebi prikovati zavoljo pohlepa po denarju, smeš ti privoliti v žrtve, ki smo mu jo naložili."

"V tvojih rokah naj bo moje življenje."

"Sprejemam ga, Anica moja..."

Sence smrti.

Gospodar se več dni ni prikazal ljudem v kleti.

Ko je pa prišel, je bil črno opravljen. Skrušen, potrj je šel v vežo zamazane kleti. Marinina vrata je našel zaprta. Stresla ga je jeza.

"Ne zaklepaj se, Marina... Odprl, odprl, sicer vlomim in poleg vrat še tebe zdobim."

Marina se je odklenila in stopila v vežo.

"Dolčas mi je bilo in sem zaspala."

"Potem ničesar ne veš?"

"Posebne novice mi res niso znane. Je kaj veselega?"

"Vražja čarovnica, samo prismojarije hočeš."

"Poskočno srce imam."

"Resna ura je prišla tudi zate."

"Jo ti prinašaš? Bi rad krotil in rubil? — No, spregovori..."

"Vdovec sem..."

"Vdovec? — — — In to te spravlja v žalost? Tvoja velika želja je izpolnjena, pa si potrj."

"Smrt je smrt in ne priznava. Vsačogar zgrabi, kakaj bi jaz tvoril izjemo?"

"Le žaluj, predvsem se to napram ljudem spodobl. Da boš dostojen mož."

"Grozna si, Marina."

"Naj te mar pestujem? Opravi kakor veš in znaš ter na objubo ne pozabi. Da se zdaj tod mudiš, ne boš prav."

"Kaj naj pa grem? — — — V bližini mrtve žene mi ni strpeti. Otroci se ponašajo očitajoče, ljudje so z njimi, pomenke imajo, z neprijaznimi pogledi me obetujejo."

"Da bo tako, si lahko vedel. Izogni se ljudem, pa potrpi. Marsikdo vse hujše reči prestane. Zgolj Anico naj ti omenim, to tiho mučenico."

"Ona naj bo mučenica? Ona?"

"Ker živi s srcem in ne s pametjo. Ker resnično ljubi, a ne razume, da je ravno ljubezen najnevarnejša stvar na svetu. Morda se spametuje."

"Čemu pripoveduješ o nji? Boš spet proslila zanj?"

"Če sem te zadnjič pregovorila radi izgonu, ne miali, da je zopet kaj."

"Naj bi tudi bilo, meni tako nič mar. Gospodar lahko preneham biti, sem pa tam kot vsi drugi."

"Kaj čujem? Je že neizogibno?"

"Pokaže se, zdaj nič natančnega ne vem."

Florijanova negotovost je Marino zaprepastila. Tudi odhajal je že.

(Konec prihodnjé.)

dim, da b ona že vedela, kaj bi se dalo napraviti."

Dva dni nato se je mladi slikar Bregar najvil pri doktorjevih na obisk. Imel pa je smolo: mlade žene ni bilo doma. Doktor ga je zmagovalno pozdravil:

"Ali vam nisem rekel, gospod Bregar, da vam bo moja žena znala pomagati? Je že vse izvedela! V hiši stanujejo tri samake plavke — enaj izmed njih bo gotovo vaša izbranka!"

"O, vaše gospe je angel! In katere so te dame?"

"Ena je hči hlanske gospodarja, ime ji je Karla Muholavčev, visoko pritičje levo, osemnajst let, jako dobra partija."

"Je že ona?" je vzkliknil Bregar.

"Karla — kako dražestno ime!"

"V četrtem nadstropju, desno, stanuje vdova po sodniku Trtniku s svojo edinko Marijo, ki je učiteljica glasbe, jako nadarjena..."

"Stojte, gospod doktor! Ta bo prav! Marija je bilo ime tudi moji plesni partnerici, vrhu tega sem ves nor na muziko! Klavir se pojdem učiti k njej!"

"Ne tako naglo, prijatelj! Saj vam nisem še o tretji nič rekel!"

"Tudi ni treba! Notranji glas mi pravi, da je Marija..."

"Pustite svoj notranji glas, prijatelj! Tretja se imenuje Astrid Bergbaum, stanuje pri starših v drugem nadstropju, desno, in je na glaslo lepote, da ji ni para, zlasti zaradi svojih oči, poje, goši igra in v šahu je doma. Njen oče je poštni ravnatelj v poklju, mimo tega pa bogat nič koliko..."

"O, potem je pa Astrid — kakopak! Samo kako naj se ji približam?"

"Čisto enostavno — obiščete jo, in stvar je urejena!"

"Takole kar na lepem vendar ne morem na obisk! Stojte, misel imam!"

Bregar je hlastno vstal in za njegovimi mogočnimi naočniki se je zablikalo. Hitro se je poslovlil in izginil skozi vrata, ki jih je v naglici celo pozabil zapreti.

Zvečer je bil spet pri doktorju.

"Ali ste bili pri gospodični Astridi?" se je zaamejal domačin.

"Ne, samo pri gospodični Muholavčevi. Rekel sem, da sem čul, da je v hiši pristo neko stanovanje. Toda gospodična Karla ni prava..."

"In Marija?"

"Tudi pri Trtnikovih sem bil. Povprašal sem zastran pouka v klavirju."

Doktor se je krivil od smeha.

"In?" je vprašal z napetim pričakovanjem.

"Tudi gospodična Marija ni prava. Saj sem takoj rekel: gospodična Astrid je in nobena druga! Ko bi le vedel, pod kakšno pretvezo naj se oglašim pri poštnem ravnatelju?"

Doktor je tlesnil z rokami in se zaamejal na ves glas:

"Imenitno! Sijajno! Zastran tega si nikar ne belite glave, gospod Bregar! Moja žena vam je namreč pripravila presenečenje. Ker pa se bojim, da vas preveč veselje ne ubije, vas moram počasi pripraviti nanj. Moja žena se je davi seznanila z ravnateljevo ženo. Čisto slučajno. In veste, kaj se je pokazalo? Da sta gospe ravnateljica in moja tačka hodili skupaj v šolo. In tako je moja žena povabila gospodično Bergbaumovo, ki je bila z materjo, malo na izprehod. Gospe Bergbaumova..."

"Za kaj pa?" je prekinil slikar malone brez sapa.

Vsak trenutek mora priti. Moja žena se oblači. Po izprehodu je nameravala prositi gospodično Astrido, naj ostane zvečer malo pri nas, med tem pa bi poslala po vas, da..."

"Kako lepo! Večno ostanem vaš dolžnik, gospod doktor! Vaša gospe je angel!"

Bregarjevo vznemirjenje je še naraslo, ko je baš takrat stopila v sobo nežna plavka in mu prijazno pokimala v pozdrav.

Mladi slikar se je opogumil. Malone vihravo ji je stekel naproti, se zelo globoko priklonil pred njo in ji poljubil konce prstov.

"Milostljiva gospodična!" je zajecjal. "Imel sem že čast videti vas — gotovo se me še spomnite — pred nekaj dnevi, v tramvaju?"

"Na žalost ne!"

"O, kako hudo mi je! Jaz pa sem mislil..."

"Kaj ste mislili?"

"Da — da ste tudi vi mene videli! Od tistega dne neprestano samo na vas mislim, milostljiva gospodična — res..."

Plavka je nenadoma zardela, nemo obstala kakor da ne razume, in pogledala proti doktorju, ki ga je zdajci zapustila vsa osuplost.

Z enim skokom je bil doktor Ervin Majer pri Bregarju, ga divje zagrabil za ramo in zakričal nanj:

"Človek, Bregar, kaj vam vendar pride na um? Dovolite: ta dama je moja žena!"

Tri dni nato se je mladi slikar Bregar začel učiti klavirja v četrtem nadstropju, desno, pri hčerki naglušne sodnikove vdove. Kako v tem pouku napreduje, nismo mogli zvedeti, čuli pa smo neko šušljanje, da se med njima nekaj plete in da bo jeseni poroka.

P. T. H.:

INTERESANTNO

Menda ni na svetu interesantnejša izjava od besede "interesanten."

Vsi kulturni jeziki jo poznajo. V vseh je menda tujka. Koliko so si že ljudje prizadevali, da bi jo odpravili iz svojega jezika! Zaman! Ostala je tam, kjer je bila — uporabljajo jo slej ko prej.

Vse to je resnica. Saj ni moči tajiti, da ne bi imeli zanj pet sto inšic. Morda celo več. A ene same besede, ki bi jo lahko nadomestila, nimamo. Nimamo izraza, ki bi pogodil stvar tako v živo kakor izraz "interesanten". Ta beseda je svet zase, svet se vrti okoli nje, ona pa okoli sveta. Svet in ona, ona in svet sta nerazdružljiva.

Obrnimo zvit in sebe kakor hočemo, na koncu moramo priznati, samo to, kar je interesantno, živi. Kar ni interesantno — Bog bodi temu milostljiv! Ženska, ki ni interesantna, možki brez interesantnega značaja, ki ni bil kjerkoli, kakorkoli in kadarkoli interesanten — ni interesanten. Naj torej kar poveže brašno in vzame pot pod noge. Z njim bomo kratko opravili. Z Bogom!

Da pa ne pozabimo glavnega: interesantnost ne leži vedno na vrhu. Spominimo se samo Flaubertove povesti "Preprosto srce". Interesantnost je treba časih polskati, si jo takorekoč vzeti. Šele potem postane interesantna.

Beseda "interesanten" ima časih kar skrivnostno pomen. Če se vprašamo, odkod prihaja, odkod jo izvajajo, se nam posveti, da rabijo že Latinci besedo "inter-esse" — vmes biti. Interesanten pomeni po tem takem "vmes bivajoč".

Ampak kje vmes? Kje vmes je n. pr. interesanten gospod? Kje vmes interesantna dama?

Če je interesantno to, kar dela ljudi interesantne, potem ni to kar leži med njimi in jih dela interesantne, prav nič interesantno. Kje pa so meje, med katerimi je svet interesanten in onkraj katerih postane svet ne-interesanten?

Meje so — kdor ne verjame se lahko prepriča — nebena in pekkel. Bog in hudič. S tem izgubi sfera, ki omejuje interesantnost, svojo lahkoto in postane težka. Resnost in teža ji dasta popolnoma nov ton. Kajti kaj bi pomenila beseda, da je Bog interesanten? To bi bilo bogokletstvo! In hudič? Tudi on kot protiutež Boga, kot pojem zlega, ki ga elika Dante v hladnem podzemlju Luciferja, bi izgubil nekaj svoje interesantnosti. Spričo tega bi občane gotovo minil strah za vso interesantnost.

Interesantno je torej to, kar visi med nebom in zemljo. Kar med tema dvema skrajnima tečajnikoma diha in prede, nam lahko postane interesantno, kakor hitro stopi v domnevno zvezo s skrajnimi mejami našega nehanja, našega uničenja. Čim bolj posegajo središča življenja v stvari in bitja, tem interesantnejše postajajo. Tudi svetnik je lahko interesanten, vsekakor pa le dotlej, dokler ni popolnoma odrešen, dokler lepjo na njem ostanki zemeljskega življenja, teža njegove duše. Zločinec je tem interesantnejši, čim bolj se ga v demonijo, t. j. čim bolj je.

V NAJEM SE ODDA

velika trgovina in 4-sobno stanovanje. Primerno za vsakovratno trgovino. Stanovanje je zelo udobno. Tudi se zamenja za drugo hišo, in prodaja ni izključena. Oglašite se na: 1901-1903 So. Loomis St., vogal 19-te ulice, Chicago, Ill. — (Adv.)

Canal 3590—Res. Repub. 6094

Dr. Stephen S. Gorny,

zobozdravnik

1858 So. Ashland Avenue,

Chicago, Ill.

vozel njegovih zločinov, čim bolj so njegova dela v tem nasprotju z dobri.

Sinovi zemlje visimo ma med nebom in zemljo, ramo se boriti, ruvati hiti, stremeti, dokler živimo. "Interesantni". Vse in v tem medkraljestvu. In tam, kjer življenje odprena biki interesantno, kaj k interesantnosti spada dno nekaj vsečega, gilihi nekaj kar narašča ali pada, se razvija v podobi krivulje. Tolažba v današnjih dneh bodi, da nismo mrtvi, vsaj toliko interesantni, kakor bila kadarkoli katerakoli življenju človeštva.

Interesantno za nas di to, kako se bo vse to —

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Avg. 31, 1932) meni, da vam je naročnik tekla ta dan. Ponovite jo vočasno, da vam lista ne vimo. Ako lista ne pre, je mogoče ustavljen, kar plačan. Ako je vaš list in ga ne prejmete, je ustavljen vsled napake alove, pišite nam dopis navedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi števni tajniki in drugi ki, pri katerih lahko plačate ročno.

Naročnina za celo leto je in za pol leta pa \$3.00. SNPJ doplačajo \$4.80 za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in C leto \$7.50, pol leta \$3.75, ne \$6.30.

Za Evropo stane za \$4.50, za vse leto pa \$9.00. Tednik stane za Evropo. Člani doplačajo samo poštnino.

Mladinski List stane za leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi pošljete na naslov:

Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. C

GROZDJE ZA MOŠT

Trgovina z grozdom bo odprta

v sredo

16. septembra

Ashland & 27th St.

ZINFANDEL - MUSCATEL - ALICANTES

Zinfandel bo trajal samo dva tedna.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umerne, uničajo dalo prvi vrste

Čisto po informaciji na našej

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

Noznanka v tramvaju

Napisal W. Reese

"Dober dan, gospod doktor! Ali imate dve minutni časa?"

"Tri, če želite, gospod Bregar. Kje vraga pa ste se tako dolgo potikali?"

"Dobrega pol leta sem se klatil po svetu," je odgovoril dolgočas, pravi tako plahi kakor kratkovidni slikar in si popravil orjaške rožene naočnike na svojem orlovskem nosu.

"Torej se moram srečnemu naključju zahvaliti, da vas vidim?"

"Če naj bom pošten: ni naključje. Že tri dni stanujem baš vam nasproti in pravkar sem prežal na vas. Moram govoriti z vami! Morate mi pomagati! Bodite mi prijatelj, gospod doktor!"

Doktor Ervin Majer je nekam nakremžil obraz in nehoti pomislil na svojo listnico.

"V trenutni zadregi, če prav razumem?"

"Da, in še več kakor samo v zadregi. Kar nesrečen sem —"

"Danes me morate že oprostiti — na smrt bolan pacient čaka."

"Morate mi pomagati, gospod doktor!" Slikar se ni dal odgnati.

"Koliko bi radi?" je kislno vprašal doktor. "Tudi sam nimam mnogo — gospodinjstvo je draga reč! Saj veste, da sem se pred šestimi tedni oženil?"

"Se sanjalo se mi ni! Moje naknadne lakrene šestitke! Toda gospod doktor ste v zmoti! Ne prosim vas denarja. Stvar je taka, da sem se zaljubil v neko damo, ki stanuje v tej hiši."